

121.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ σκοπὸς, δι’ ὃν ἐπλάσθη ὁ ἄνθρωπος, εἰς αὐτὸν μόνου ἀναφερόμενος, ἡ αὐτοῦ ἐστὶν εὔοντία καὶ μακαριότης, ὡς πρὸς τὸν Ποιητὴν δὲ τῶν ἀπάντων θεωρούμενος, τέλος ἔσχατον ἔχει τὴν αἰώνιον Αὐτοῦ δόξαν, ἐπεται, ὅτι τὰ εἰς Αὐτὸν ἀγοντα μέσα τὸν νόμον συμπληροῦ, καθ’ ὃν πολιτευόμενος, τοῦ ἴδιου σκοποῦ τεύξεται, καὶ πρὸς τὸ ἀληθινὸν αὐτοῦ συντελέσει τέλος. Ως ἐκ τούτου τοίνυν διδηγούμενοι, καὶ τὰ μέσα εὑρήσομεν, δι’ ὃν ἐπιτυχεῖν αὐτοῦ δυνήσεται.

122.

Καὶ ἐπειδὴ ἀνευ τῆς αὐτοῦ ὑπάρχειως ὅλως ἀδύνατον ἐστὶν, ἵνα τοῦ ἴδιου σκοποῦ τύχῃ ὁ ἄνθρωπος, δῆλον ὅτι πρῶτον μέσον, δι’ οὗ εἰς τὴν ἑαυτοῦ καταυτῇ εὔοντίαν καὶ μακαριότητα, καὶ ἐπόμενως πρῶτον αὐτοῦ καὶ κύριου δικαιώμα ἐστὶ τὸ ἑαυτὸν διατηρεῖν.

123.

Ἐκ δὲ τοῦ δικαιώματος τούτου, καὶ τὸ δεύτερον πηγάζει δικαίωμα, τὸ τῆς ἴδιοκτησίας δηλαδὴ, ἐξ τῆς ἡ τοιαύτη προέρχεται διατήρησις.

124.

Τρίτου δικαιώμα ἔχει ὁ ἄνθρωπος, τοῦ ἀναπτύσσειν καὶ τελειοποιεῖν τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, ὡς ἐπιδεκτικὸς καὶ ἀναπτύξεως καὶ τελειοποιήσεως ὑπάρχων· ἀνευ γὰρ τούτου οὐδέποτε τοῦ προκειμέ-

νου τεύξεται σκοποῦ, οὐδὲ εἰς τὸ ἔσχατον καὶ κοι-
νὸν πάντων τῶν δυτῶν συντελέσει τέλος.

125.

Τὸ τέταρτον τοῦ ἀνθρώπου δικαιόματα εἰς τὴν ἐ-
λευθερίαν ἀναφέρεται τοῦ Φρουρεῖν καὶ πράττειν πᾶν
τὸ εἰς τὰ ρηθέντα ἀναγόμενον δικαιώματα, μηδό-
λως ἐκ τῆς τῶν ἄλλων ἔξαρτώμενος βουλήσεως·
ἄνευ γὰρ τοῦ δικαιώματος τούτου πάντα τὰ λοιπὰ
ἀλυσιτελῆ ὅλως ἔσται.

Δῆλον δὲ, ὅτι τὰ δικαιώματα ταῦτα σύμφωνα
τῷ ὄρθῳ λόγῳ εἶναι δεῖ· ἄλλως γὰρ ἀντίθετον ὅλως
τοῦ προκειμένου σκοποῦ παράγει ἀποτέλεσμα, εἰς
κακοδαιμονίαν καὶ ἄκραν ἀθλιότητα φέρον τὸν ἀν-
θρωπόν.

126.

Τοιαῦτα τινὰ ἔστιν ἐν γένει τὰ τοῦ ἀνθρώπου
δικαιώματα, ὡν ἡ πλήρης θεωρία τῆς καλουμέ-
νης Δικαιολογίας ὑπόθεσις μερικωτάτη γίνεται.

127.

Ἐκ τῶν δικαιωμάτων δὲ τούτων καὶ τὰ τοῦ
ἀνθρώπου ἔξαγεται καθήκοντα. Ἐπειδὴ γὰρ τὰ
δικαιόματα ἔχει οὗτος τοῦ Φρουρεῖν καὶ πράττειν ἐλε-
θέρως πᾶν τὸ εἰς τὴν εὔοντίαν αὐτοῦ καὶ μακαριό-
τητα φέρον, δῆλον ὅτι μάταιον ὅλως τὸ τοιοῦτον
ἂν ὑπῆρχε δικαιόματα, εἰ ἀπὸ τοῦ ἔξασκεῖν τὰ εἰς
αὐτὸν συντελοῦντα ἐκωλύετο.

Οθεν καὶ πᾶς τις εἰς καθήκοντα καθυποβάλλε-
ται, δι' ἀ υπόχρεως καθίσταται, οὐ μόνον ἵνα μὴ

καλύη, ἀλλ' ἵνα καὶ συνεργῇ ὅλαις δυνάμεσιν εἰς τὴν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἔτέρου ἐξάσκησιν (α).

128.

Τπέρτατον δὲ, καὶ μόνον τῷ ἀληθινῷ ἀνθρώπῳ προσιδιάζου καθῆκου ἔστι, τὸ διὰ τὸ πρὸς τὸν ἀπειροτέλειον τῶν ἀπάντων Δημιουργὸν ἀπεριόριστον σέβας, καὶ τὴν Αὐτοῦ διάπυρον ἀγάπην, καὶ πρὸς αἰώνιον Αὐτοῦ δόξαν τὴν ἀρετὴν ἐξασκεῖν, καὶ τὸ ἀγαθὸν ἐργάζεσθαι, συμφώνως τῷ παναγίῳ Αὐτοῦ θελήματι διαβιοῦντα, καὶ Αὐτῷ μόνῳ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ λατρεύοντα· ἐξ οὗ καὶ πάντα τὰ λοιπὰ τοῦ ἀνθρώπου προκύπτει καθῆκοντα.

Οθεν καὶ πάντα τὰ τοῦ ἀνθρώπου καθῆκοντα εἰς τὴν ἀγάπην ἀνάγεσθαι ἔχει ἀγάπην δηλαδὴ τὴν πρὸς τὸν ἀπειροτέλειον τῶν ὅλων Θεὸν, ἐκ πασῶν τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων πηγάζουσαν, ἀγάπην τὴν ἐαυτοῦ καὶ τὴν τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, κατὰ Θεὸν καὶ διὰ τὸν Θεὸν ἐνεργουμένην.

129.

Τὰ τοῦ ἀνθρώπου καθῆκοντα διαφόρως διαιρούμενα ἔστι· καὶ τινὰ μὲν γενικὰ λέγεται, οἷον τὰ πάντας ἀνθρώπους ἀποβλέποντα· τινὰ δὲ, μερικὰ, οἷον τὰ εἰς ἐαυτὸν, εἰς τοὺς γονεῖς, εἰς τὴν πα-

(α) Τὰ περὶ καθηκόντων, φίλτατε ἀναγνῶστα, ὑπὲρ τὸ δέον ἴσως καὶ ὑπὲρ τὴν πρόθεσιν τοῦ πονηματίου τούτου λεπτομερέστερον ἐξειργασμένα δόξει σοι. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τούτων δήπου δικαιοτέρῳ εἶναι σοι περὶ τοῦ συγγράψαντος κρίνοντι συμβῆσεται.

τρίδα κ. τ. λ. ἀναφερόμενα· καὶ ἄλλα μὲν ἀποφατικὰ καλεῖται, δι' ὧν ἀπὸ παντὸς κακοῦ ἀποτρέπεται ὁ ἄνθρωπος· ἄλλα δὲ, καταφατικὰ, δι' ὧν εἰς ἀρετὴν προτρέπεται· καὶ τὰ μὲν τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀποβλέπει διαμόρφωσιν καὶ διάπλασιν, καὶ ἐσωτερικὰ ὄνομάζεται· τὰ δὲ τὴν ἐξ αὐτῆς προερχομένην ἐξωτερικὴν αὐτοῦ συμμόρφωσιν καὶ διακάσμησιν ἀφορᾶ, καὶ ἐξωτερικὰ προσανγορεύεται.

130.

Καὶ διὰ μὲν τὸ ἐσωτερικὸν πρὸς Θεὸν καθῆκον, ὁφείλει ὁ ἄνθρωπος μὴ μόνον διὰ τῆς θεωρίας καὶ Αὐτοῦ καὶ τῶν δημιουργημάτων, τὰ πέρι Αὐτοῦ, καὶ τῆς θείας Προνοίας, καὶ τοῦ θείου Αὐτοῦ εἰδέναι θελήματος, ἀλλὰ καὶ ἀδιστάκτως εἰς Αὐτὸν πιστεύειν καὶ πεποιθέναι, καὶ ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας Αὐτὸν ἀγαπᾶν, καὶ ὅλως Αὐτῷ ἀφοσιοῦσθαι, καὶ τῆς ἀπανταχοῦ παρουσίας Αὐτοῦ ἀείποτε συναισθάνεσθαι, μηδέν τε διενθυμεῖσθαι, μηδενός τε ἐφίεσθαι, ὁ τῷ παναγίῳ Αὐτοῦ ἀντιβαίνει θελήματι· πάντοτε καὶ πανταχοῦ καὶ νοῦν καὶ καρδίαν εἰς Αὐτὸν ἀνατείνειν, ὕμνους καὶ εὐχαριστίας καὶ δεήσεις πρὸς Αὐτὸν ἐγκαρδίως ἀναπέμπων.

131.

Διὰ δὲ τὸ δεύτερον, ὁ ἐκ τοῦ πρώτου πάντως πηγάζειν χρὴ, ὁφείλει ὁ ἄνθρωπος λόγῳ καὶ ἔργῳ τὰ αὐτὰ ἐκτιθέναι καὶ ὑποστηρίζειν φρενήματα

καὶ συναισθήματα, δημοσίως τε καὶ κατ' ιδίαν τὴν τῷ Θεῷ ὄφειλομένην προσφέρειν λατρείαν, καὶ τῷ παναγίῳ Αὐτοῦ θελήματι πᾶσαν τὴν ἑαυτοῦ συμμօσφοῦν διαγωγὴν, ἐν πᾶσι τε νήφειν καὶ ἐπαγρυπνεῖν, ὥπως μηδὲν ἐναντίου τοῖς πρὸς τὸν Θεὸν εἴπῃ, η̄ πράξῃ καθῆκουσιν.

132.

Ἐκ τῶν καθηκόντων τούτων ἔξαγεται καὶ τὰ τῆς Θρησκείας καθήκοντα, ἀπερὸς εἰς δύω διαιρεῖταις θεῖσθαι. δύναται· εἰς ἐσωτερικὰ, καὶ ἐξωτερικά· καὶ ἐσωτερικὰ μὲν ἔστιν η̄ πίστις, η̄ ἐλπὶς, η̄ ἀγάπη κ. τ. λ. ἐξωτερικὰ δὲ, η̄ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς τῶν ἀπάντων ὁμολογία, καὶ ἐν γένει πᾶσαι αἱ αἰσθηταὶ ιεραὶ πράξεις, δι’ ᾧ αἱ ἐσωτερικαὶ τοῦ ἀνθρώπου δηλοῦνται διαθέσεις, ως πρὸς τὸν Θεὸν ἀναφερόμεναι.

133.

Ἐσωτερικὸν δὲ καθῆκον πρὸς ἑαυτὸν ἔχει ὁ ἀνθρώπος,

Πρῶτον μὲν, διὰ τῶν περὶ τὸν Θεὸν καὶ τὴν θείαν Αὐτοῦ Πρόνοιαν καὶ ἑαυτὸν γνώσεων, τὰς ψυχικὰς ἑαυτοῦ ἀναπτύσσειν δυνάμεις ἀσπάζεσθαι τε τὴν περὶ αὐτὰ ἀλήθειαν, τό τε πανάγιον τοῦ Υψίστου διαγινώσκειν θέλημα, καὶ ἐν νῷ καὶ ἐν καρδίᾳ αὐτὸς διατηρεῖν, καὶ δι’ αὐτοῦ τὴν ἴδιαν ἐκπαιδεύειν συνείδησιν, καὶ αὐτῆς, οὕτως ἐκπαιδευθείσης, ἀποδέχεσθαι τὴν φωνήν.

Δεύτερον ἐν λόγῳ καὶ ὡς δέον τὰ τοῦ ιδίου εἰδέναι ἐπαγγέλματος.

Τρίτου ἀγνήν καὶ καθαρὰν τὴν ἑαυτοῦ τηρεῖν ψυχὴν ἀπὸ ἐννοιῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἀκαθάρτων καὶ πουηρῶν, ἐπαγρυπνοῦντα ἐπ' αὐτῶν, καὶ διὰ παντὸς υγήφοντα.

Ἐὰν δέ τις αὐτῶν λάθῃ παρεισθύσασα, τὴν ταχίστην ἀποδιώκειν, καὶ τὴν ἐναντίαν αὐτῇ προθυμεῖσθαι παρεισάγειν· ὥστε τὸν ἔσω ἄνθρωπον, οὗν ναὸν Θεοῦ καὶ τοῦ θείου ἀναδείκνυσθαι πνεύμωτος, καὶ λογικὴν, καὶ θείαν, καὶ πνευματικὴν, καὶ ὅλως θεοσεβεῖ πρέπουσαν λαβεῖν μόρφωσιν.

134.

Καθῆκον ἐξωτερικὸν πρὸς ἑαυτὸν τοῦ ἀνθρώπου ἔστι, τὸ λόγῳ καὶ ἔργῳ συμφώνως τῇ ἐσωτερικῇ ταύτῃ διάγειν διαμορφώσει· καὶ ἐπομένως χρηστολόγου καὶ κόσμιου εἶναι, φιλεῖν τε τὴν ἀλήθειαν, καὶ σωφροσύνην καὶ ἀγνείαν καὶ ἐγκράτειαν καὶ φιλευπονίαν ἀσκεῖν· πάσας τε τὰς πρὸς ἀθέτησιν τῶν ἑαυτοῦ καθηκόντων ἀφορμὰς ὅλαις δυνάμεσιν ἀποφεύγειν, καὶ τὰς πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτῶν συτεινούσας προθύμως ἐκζητεῖν.

135.

Οφείλει προσέτι ἑαυτῷ ὁ ἄνθρωπος τὰ πρὸς διατήρησιν ζωῆς καὶ ὑγείας δικαίως καὶ τιμίως κτᾶσθαι, καὶ ἐν λόγῳ αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι.

136.

Ἐκ τοιῶν δῆλον γίνεται, ὅτι διὰ τὸ πρὸς ἑαυ-

τὸν καθῆκον ὁ ἄνθρωπος, ὅφείλει τὸ μὲν σῶμα οὗτῳ
διατηρεῖν, ὥστε ἐπιτήδειον εἶναι εἰς τὴν ἀνάπτυ-
ξιν τῶν ψυχικῶν δυνάμεων, καὶ αὐτῇ φέίποτε ὑ-
πηρετεῖν· ταύτας δὲ οὗτῳ τελειοποιεῖν, ὥστε τὴν
μὲν τοῦ γινώσκειν δύναμιν εἰς τὴν κατὰ Θεὸν καὶ
διὰ τὸν Θεὸν ἀφορᾶν ἀλήθειαν, τὴν δὲ τοῦ βούλε-
σθαι, εἰς τὴν κατ' Αὐτὸν καὶ δι' Αὐτὸν ἀρετήν.

137.

Καὶ διὰ τὰ πρὸς τοὺς λοιποὺς καθήκοντα, πάν-
τα ἄνθρωπον ἐν γένει, οὐ δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ διὰ τὸν
Θεόν, ἐκ καρδίας ὅφείλει ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾶν· ἐ-
πομένως δὲ οὐ μόνον οὐδεμίαν κατ' αὐτοῦ διατηρεῖν
ἔννοιαν ἢ μῆσος, ἢ ἐκδίκησιν, ἢ ὅποιον δήποτε ἄλλο
πρὸς βλάβην αὐτοῦ διεγεῖρον πάθος, ἀλλὰ καὶ πάν-
τοτε πειρᾶσθαι ἐν ἑαυτῷ τὴν κατὰ Θεὸν καὶ διὰ
τὸν Θεὸν ὅφειλομένην αὐτῷ ἀναζωπυρεῖν ἀγάπην.

138.

Ἐξωτερικῶς δὲ, τὸ λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ ἔχθρῳ
αὐτοῦ ὅντι προθύμως βοηθεῖν, καὶ περὶ τῆς ψυχικῆς
καὶ σωματικῆς αὐτοῦ βελτιώσεως, ὡς οἷον τε
φροντίζειν· ἐπομένως δὲ, οὐ μόνον μηδόλως βλά-
πτειν αὐτὸν, μηδὲ ἀδικεῖν ψευδόμενος, ἢ ἀπατῶν,
καὶ πλανῶν ἐμμέσως ἢ ἀμέσως, προσωπικῶς ἢ
κτηματικῶς αὐτῷ ἐπηρεάζων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀ-
λήθειαν αὐτῷ λέγειν καὶ νουθετεῖν καὶ διδάσκειν,
καὶ τῆς εὐθείας ἀποπλανηθέντα ὅδοῦ εἰς αὐτὴν
λόγῳ καὶ ἔργῳ διὰ τοῦ ιδίου παραδείγματος ἐπανά-
γειν, καὶ ἐλεεῖν καὶ εὐεργετεῖν αὐτὸν, ἐν ἀνάγκαις

όντα, καὶ παραμυθεῖν, λυπούμενου, καὶ ἀνακουφίζειν, θλιβόμενου. Καὶ ἐν γένει, ὁ βούλεται τοὺς ἄλλους πρὸς αὐτὸν ποιεῖν ἀγαθὸν, τοῦτο κάκεῖνος πρὸς τοὺς ἄλλους ποιεῖν ὄφείλει.

139.

Εἰ δέ τινα κτηματικῶς ἢ συκοφαντήσας ἡδίκησεν, ἢ ἄλλως πως παρέβλαψε, δεῖ αὐτὸν τὴν ταχίστην ἐπιστρέφειν μὲν τῷ ἀδικηθέντι τὸ δίκαιον, κηρύττειν δὲ ὑπὲρ τοῦ συκοφαντηθέντος τὴν ἀλήθειαν, μηδόλως αἰσχυνόμενον.

Ἐξ ὧν μανθάνομεν, ὅτι γενικὸν τοῦ ἀνθρώπου καθῆκον ὡς πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ ἐστὶν, οὐ μόνον μηδόκως κωλύειν ἀπὸ τῆς μετὰ λόγου τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ ἐλευθέρος ἔξασκήσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα πάντων ἀπεριόριστον σέβας, καὶ διάπυρον ἀγάπην ὅλῃ δυνάμει εἰς αὐτὴν συνεργεῖν, καὶ παντοίως αὐτὸν εὐεργετεῖν.

140.

Μερικώτερον δὲ, οἱ μὲν γονεῖς, ὡς ὄργανον τῆς θείας Προνοίας ἐπὶ τῶν ἴδιων τέκνων ὄντες, καὶ ἐπὶ τὸ θεοσεβῶς ἀγαγεῖν αὐτὰ, ἐκθρέψαι τε καὶ ἐκπαιδεῦσαι ἐπιστάται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς τῶν ἀπάντων ἐπ' αὐτῶν ταχθέντες, καὶ ὡς λόγου περὶ τούτων ἀποδώσειν μέλλοντες, ὄφείλουσιν.

Ἐσωτερικῶς μὲν, διὰ τὸ πρὸς τὸν Θεὸν ἀπεριόριστον· καὶ ἐγκάρδιον σέβας, καὶ πρὸς αἰώνιον Αὐτοῦ δόξαν καὶ τὴν ἀἰδίον τῶν ἴδιων τέκνων σωτηρίαν, ἀπὸ καζδίας αὐτὰ ἀγαπᾶν, καὶ περὶ τῶν πρὸς

ἐπίτευξιν τούτου καταλληλοτέρων μέσων σκέπτεσθαι, τὴν θείαν ἐπίτούτῳ ἐπικαλουμένους ἀντίληψιν.

Ἐξωτερικῶς δὲ, περὶ τε ζωῆς καὶ ὑγείας, καὶ ἔξοικου μήσεως αὐτῶν, καὶ τῶν πρὸς τοῦτο ἀπατουμένων μέσων ἐπιμελεῖσθαι, καὶ περὶ τῆς σωματικῆς καὶ ψυχικῆς, καὶ ὅλως θεοσεβικῆς αὐτῶν ἀγωγῆς φροντίζειν, ἀπὸ παντὸς κακοῦ, ψυχὴν καὶ σῶμα βλάψαι δυναμένου, ἀποτρέποντες αὐτά· εἰς πᾶν δὲ ἀγαθὸν προτρέποντες, λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ ὑποδείγματι διδάσκαλοι αὐτῶν ἐν πᾶσι γινόμενοι, καὶ εἰς τὸ γεννηθῆναι ἐν αὐτοῖς τὸν κατὰ Θεὸν καὶ διὰ τὸν Θεὸν διαπλαττόμενον ἀνθρώπου μάλιστα προσέχοντες.

141.

Τὰ δὲ τέκνα ἐγκάρδιον διὰ τὸν Θεὸν ἀγάπην πρὸς τοὺς ἴδιους ὄφείλει γονεῖς· καὶ δι' αὐτὴν οὐ μόνον ἐσωτερικῶς, ἀλλὰ καὶ ἔξωτερικῶς τιμῶν αὐτούς· ὑπομένειν τε μετὰ πραότητος τὰς ἀσθενείας αὐτῶν, καὶ δέχεσθαι εὐπειθῶς τὰς εἰς τὸ ἀγαθὸν προτροπάς· ὑπείκειν τε εἰς πάσας τὰς εὐλόγους αὐτῶν διαταγάς· βοηθεῖν αὐτοῖς ἐν ἀνάγκαις οὖσι· καὶ οὐ μόνον μὴ δυσάρεστα αὐτοῖς εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς εὐλόγοις καὶ δικαίοις εὐαρεστεῖν αὐτοῖς ἐθέλειν· δέεσθαιί τε τοῦ Παναγάθου Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὑπὲρ αὐτῶν, μεμνημένα πάντων, ὡς δι' αὐτοὺς ἀπῆλανσεν ἀγαθῶν.

142.

Καὶ οἱ μὲν σύζυγοι, ἐσωτερικῶς μὲν ὅλῃ ψυχῇ

μετὰ Θεὸν ἀλλήλους ἀγαπᾶν ὄφείλουσι· πιστοὶ τε εἶναι εἰλικρινῶς πρὸς ἀλλήλους, μηδεμίαν κατὰ τῆς ἀλλήλοις ὄφειλομένης ἀγάπης, πίστεως, η̄ τιμῆς ἔννοιαν, η̄ ἔφεσιν ἔωντες εἰς ἑαυτοὺς παρεισάγεσθαι.

Ἐξωτερικῶς δὲ ἀλλήλους τιμᾶν ἀληθῶς, λόγῳ καὶ ἔργῳ εἰς τὴν συντήρησιν καὶ τὸ εὖ εἶναι, καὶ τὴν ἀίδιον καὶ ἑαυτῶν καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν σωτηρίαν προσέχουτες, τὴν ἐξ ὑψους ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας, καὶ κοινῇ καὶ ἴδιᾳ ἐπικαλούμενοι ἀντίληψιν.

Καὶ τοῦ μὲν ἀνδρὸς η̄ πάντων τῶν ἀναγκαίων φροντὶς καθῆκον ἐστὶ μερικώτερον τῆς δὲ γυναικός, η̄ τῶν κατὰ τὸν οἶκον ἔξοικονόμησις.

143.

Πάντες δὲ οἱ τὴν οἰκογένειαν συμπληροῦντες, ἀλλήλους διὰ τὸν Θεὸν ἀγαπᾶν ὄφείλουσι.

Καὶ οἱ μὲν πρεσβύτεροι, λόγῳ ἔργῳ καὶ ὑποδειγματικαὶ νουθετεῖν καὶ βοηθεῖν τοῖς νεωτέροις, πρὸς τὸ τὰ ἑαυτῶν καθήκοντα, ὡς δέον ἐκπληροῦν, καὶ κατὰ τὸ πανάγιον τοῦ Υψίστου διάγειν θέλημα.

Τοῖς δὲ νεωτέροις, κατὰ Θεὸν αὐτοῖς συμβουλεύοντες καὶ νουθετοῦσι προθύμως πείθεσθαι χρεών.

144.

Καὶ οἱ μὲν κύριοι, τοὺς ἑαυτῶν θεράποντας ὡς ἀδελφοὺς διὰ τὸν Θεὸν ἀγαπᾶν ὄφείλουσι.

Διδάσκειν τε αὐτοὺς τὰ περὶ τὴν εὐσέβειαν, καὶ περὶ τῆς αὐτῶν ἐπαγρυπνεῖν σωτηρίας, παρέχοντες

αὐτοῖς πάντα τὰ εἰς τοῦτο ἀπαιτούμενα· λατρείαν
οἰκιακὴν, βιβλία κατάλληλα, χρόνον ἱκανὸν εἰς τὸ
πέρι σωτηρίας αὐτῶν σκέπτεσθαι.

Φροντίζειν περὶ τῆς κοσμιότητος αὐτῶν, καὶ σω-
ματικῆς ὑγείας καὶ καθαριότητος.

Πρὸς εἶναι πρὸς αὐτοὺς, καὶ μετὰ χρηστότη-
τος καὶ ἐπιεικείας ἐπαγορθοῦν, καὶ πρὸς τὸ δέον
ἀδηγεῖν.

Μὴ ὑπὲρ τὸ δίκαιον καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῶν ἐρ-
γασίαν παρ' αὐτῶν ἀπαιτεῖν.

Μὴ ἀποστερεῖν τὸν μισθὸν αὐτῶν ἀλλ' ἐν καιρῷ
ἀποδιδόναι αὐτοῖς τὸ ὄφειλόμενον.

145.

Οἱ δὲ θεράποντες, τοὺς ίδίους κυρίους ἀπὸ καρδίας
ἀγαπᾶν καὶ τιμῆν ὄφειλούσι.

Πείθεσθε τε αὐτοῖς, ὅταν συμφώνως τῷ τοῦ
Θεοῦ ἐπιτάττωσι θελήματι, καὶ μάλιστα, ὅταν
περὶ τῆς αὐτῶν νουθετῶσι σωτηρίας· ὑπείκειν τε
αὐτοῖς ἐν πᾶσι τοῖς δικαιοίοις, καὶ ἀρέσκειν ἐν πᾶσι
τοῖς εὐλόγοις.

Ἐπιμελῶς καὶ πιστῶς καὶ μετὰ ζήλου εἰς τὸ
ἔργον αὐτῶν, οὐ μόνον τῶν κυρίων παρόντων, ἀλλὰ
καὶ ἀπόντων μάλιστα, ἐνασχολεῖσθαι.

Κύριοι δὲ καὶ θεράποντες ὄφειλούσι φέρειν κατὰ
νοῦν, ὅτι ἔνα μόνον ἔχουσι Κύριον, καὶ ὅτι πρὸς
Αὐτὸν πάντως περὶ τῆς πρὸς ἄλληλους διαγωγῆς
λόγον ἀπεθαῦσαι χρείων.

146.

Οι τοῦ Ὑψίστου Λειτουργοὶ, πιστῶς καὶ μετὰ λόγου τὸ Αὐτοῦ πανάγιον διδάσκειν θέλημα, διὰ τὸ πρὸς Αὐτὸν ὄφειλόμενον σέβας, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Αὐτὸν καὶ τὰ Αὐτοῦ τέκνα ἀγάπης κινούμενοι, καὶ δι᾽ ἔργων δεικνύειν, ἢ διὰ λόγων κηρύγτουσι.

Τῶν δὲ Θεοσεβῶν πρὸς τοὺς Λειτουργοὺς καθῆκον ἔστιν, ἀπὸ καρδίας αὐτοὺς καὶ ἀγαπᾶν καὶ τιμᾶν, καὶ πείθεσθαι αὐτοῖς εἰς τὸ ἀγαθὸν προτρέπουσι, καὶ συμφώνως τῷ Θεῷ νουθετοῦσι θελήματι.

147.

Καὶ πρὸς πάντας μὲν τοὺς πρεσβυτέρους τὴν πρέπουσάν ἀπονέμειν τιμὴν ὄφείλει ὁ ἄνθρωπος.

Πρὸς δὲ τοὺς νεωτέρους υηφαλιότητος, σεμνότητος, σωφροσύνης, ἀγνείας καὶ ἐγκρατείας, καὶ πάσης ἄλλης ἀρετῆς, ὄφείλει εἶναι ὑπόδειγμα, πάντοτε καὶ πανταχοῦ τὸν Θεὸν ἀπὸ καρδίας σεβόμενος.

148.

Καὶ τοὺς φίλους κατὰ Θεὸν καὶ διὰ τὸν Θεὸν ἀγαπᾶν, ἀποτρέπειν τε ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ προτρέπειν εἰς τὸ ἀγαθόν.

149.

Τοὺς δὲ ἔχθροὺς, οὐ μόνον μὴ μισεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ καρδίας διὰ τὸν Θεὸν ἀγαπᾶν, καὶ μετ' αὐτῶν εἰρηνεύειν πειρᾶσθαι, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν δέεσθαι, καὶ, ὅση δύναμις, αὐτοὺς δυστυχοῦντας εὔεργετεῖν.

150.

Καὶ πρὸς πάντας ἐν γένει ὄμοιοθυεῖς καὶ ἄλλοεθυεῖς, ὄμοιοθρήσκους καὶ ἑτεροθρήσκους, ἐχθροὺς, φίλους, πάσῃς ἡλικίαις, τάξεως, καὶ καταστάσεως, δεῖ ἔτοιμον εἶναι τὴν κατὰ Θεὸν καὶ διὰ τὸν Θεὸν ὀφειλομένην ἀγάπην δι' ἔργων δεικνύειν ἀγαθῶν, καὶ ἐπομένως πρὸς πάντας δίκαιου εἶναι, εὐθῆ, ἐπιεικῆ, φιλάνθρωπον, κόσμιον, εὔεργετικὸν, μὴ δύσεριν, μηδὲ φιλόνεικον, εἰρηνεύειν μετὰ πάντων, μηδεμίαν αὐτοῖς δυσαρεσκείας διδόντα ἀφορμήν.

Αποφεύγειν δὲ, ὅσον ἔνεστι, τὰς τῶν κακῶν ὄμιλίας χοεὶν, καὶ ἐκζητεῖν τὰς τῶν ἀγαθῶν.

151.

Τῆς δὲ ἀληθοῦς τοῦ ιδίου ἔθνους εὐημερίας, εἰλικρινῶς καὶ ἀδόλως ὀφείλει ἐφίεσθαι, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ εἰς ταύτην συντελεῖν.

Τούς τε ὀφειλομένους φόρους προθύμως ἀποδιδάναι, καὶ τοῖς τὰ πράγματα διακυβερνῶσι πᾶσαν πρέπουσαν τιμὴν ἀπονέμειν.

152.

Τῶν μεταστάντων, συγγενῶν, γνωρίμων, ἐχθρῶν, φίλων, μεμνῆσθαι, καὶ δι' αὐτοὺς, τὰς οἰκογενείας αὐτῶν δυστυχούσας, ἥ καὶ ἄλλους εὔεργετεῖν, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν τοῦ Παναγάθου Θεοῦ δέεσθαι. Πᾶν γὰρ τὸ δι' αὐτοὺς γινόμενον ἀγαθὸν, ὃς ὑπ' αὐτῶν προττόμενον θεωρεῖται.